

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**פרשת שמות****"ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך"**

הרי ת"ל שנה, שדילג הקדוש ברוך הוא על הקץ בזכות אבות שהן הרי עולם, ובזכות בני יעקב שהן גבעות עולם, שנא' "קול דודי הנה זה בא" וגו' (שיר השירים ב ח) וכו', עכ"ל.

ד-

במדרש רבה (שיר השירים ב יא) "כי הנה הסתו עבר" (שם וכו'), אמר ר' תנחומא עיקר טרחותא מיטרא הוא, כך עיקר שעבודן של ישראל במצרים שמונים ושש שנים היו משעה שנולדה מרים, ע"כ.¹ וכן הוא בפ"י רש"י (שיר השירים ב יג) סוף ד"ה הגשם, משנולדה מרים הקשו המצריים שעבוד על ישראל, ולכך נקראת מרים על שמרום, עכ"ל.

א-

בפ"י ידי משה (שם) בד"ה שמונים ושש שנים, וכתבתי לעיל שזה הוא הטעם "וחמושים עלו בני ישראל" (בשלה יג יח) חמשה פעמים סי רבוא, וה' פעמים פ"ו עולה ת"ל וזה השלים המנין שהיו ישראל ראויים להיות כשהם סי רבוא ת' שנים, ועכשיו שנתרבו עד שהיו ה' פעמים סי רבוא עולה ת"ל שנים ודו"ק, עכ"ל.²

ובפ"י רש"י (בשלה יג יח) סוף ד"ה וחמושים דבר אחר חמושים אחד מחמשה יצאו, וארבעה חלקים מתו בשלשת ימי אפילה, עכ"ל.

ולפי מה שנתבאר בפ"י ידי משה, שעל ידי מה שנתרבו עד שהיו ה' פעמים סי רבוא, הושלם מנין השנים שהיו ראויים להיות במצרים, מובנים דברי רש"י מה שארבעה חלקים מתו בשלשת ימי האפילה, לפי שהם באו רק להשלים הת"ל שנה, וע"י כך נתקיים בהם מש"כ "ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה וגו' יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים" (בא יב מא).³

ב-

בספר חנוכת התורה (הגש"פ אות קג): "וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו" (כי תבא כו ז) את ענינו זו פרישת דרך ארץ, ואת עמלנו אלו הבנים, ואת לחצנו זו הדחק וכו'. יש לפרש על פי מה דאיתא במדרש שלשה טעמים על מה שלא היו ישראל במצרים רק רד"ו. א. דלילות השלימו. ב. מחמת דהיו פרים ורבים למאד, ועשו ברד"ו שנים מה שהיו יכולים לעשות בארבע מאות שנה. ג. דקושי השעבוד היה משלים, וכו'. כל אלה הועילו למהר את הקץ, לכך מיד "וישלח ה' מלאך ויוציאנו" וגו' (חקת כ טז) אף שהיה קודם הזמן, עכ"ל.

ומבואר ג' טעמים מה שהקדימו בני ישראל לצאת ממצרים אחר רד"ו שנים, והם: א. על ידי השלמת הלילות, ב. ע"י שהיו פרים ורבים מאוד, ג. ע"י קושי השעבוד.

ג-

בילקוט שמעוני (לך לך רמז עז) אמר ליה הקדוש ברוך הוא אתה אמרת "במה אדע" (לך לך טו ח) חייך שני פעמים "ידוע תדע" (שם יג), ר' אלעזר בן עזריה אומר והלא לא ישבו ישראל במצרים אלא ר"י שנים.⁴ תדע שהוא כן, בוא וראה כשירד יוסף למצרים היה בן י"ז שנה (וישב לו ב), ובעמדו לפני פרעה היה בן ל' (מקץ מא מו), וז' שני השבע (מקץ מא נג) וב' שני הרעב (ויגש מה ה) הרי ל"ט, ולוי היה גדול מיוסף ו' שנים, ובירידתו למצרים היה בן מ"ה, ושני חייו במצרים צ"ב שנה הרי כולם קל"ז שנה, ושני חייו לוי קל"ז (וארא ו טז) ובירידתו למצרים ילדה לו אשתו יוכבד בתו, ובת ק"ל ילדה את משה (שמות ב א ובפ"י רש"י שם), ומשה בן פ' שנה בעמדו לפני פרעה (וארא ז ז) הרי ר"י שנים, וכאן הוא אומר "ועבדום וענו אותם ת' שנה" (טו יג). א"ל ר' אלעזר בן ערך לא אמר לו הקדוש ברוך הוא לאבינו אברהם אלא משהיה לו זרע, שנא' "כי גר יהיה זרעך" (שם טו יג) ומשנולד יצחק עד שיצאו ישראל ממצרים ת' שנה, א"ל והכתיב "ומושב בני ישראל" וגו' (בא יב מ). א"ל ר"י שנים ישבו ישראל במצרים, וה' שנים עד שלא ירד יעקב למצרים נולד ליוסף ב' שבטים מנשה ואפרים הרי רט"ו שנה ימים ולילות

בספר נפלאות חדשות עה"פ "האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" (ויחי מט א), וכו', עוד נראה לענ"ד רמז 'הימים' במילואו כזה: ה"ה יו"ד מ"ם יו"ד מ"ם גימטריא רד"ו, כי בקש לגלות את הקץ ראשון ואחרון ודו"ק, עכ"ל.

* * *

לתגובות והערות ולקבלת הגליון 'באר התורה'
a0527677650@gmail.com

¹ שם במדרש בסוגריים: פירושה, שלכך נקרא שמה מרים על שום שנאמר "וימררו את חייהם" (שמות א יד) כי מרים לשון מירור הוא ע"כ.
² וע"י עוד מש"כ בזה בתורת חיים (חולין צב א) שלכך שותין ד' כוסות כנגד ד' פעמים פ"ו (כוס בגימטריא פ"ו).
³ ונראה ע"ד הרמז מה דס"י תל בשי"ע או"ח הוא שבת הגדול, משום דרק אחרי ת"ל שנים התחיל גאולת מצרים.
⁴ כ"ה במדרש רבה (נשא יג כ) רד"ו שנים עשו ישראל במצרים מנין, שנאמר "ורדו שמה וכו' (מקץ מב ב) ע"כ.
⁵ שם: נאמר לאברהם אבינו בבית בין הבתרים "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך" (טו יג) זה יצחק שנא' "כי יצחק יקרא לך זרע" (וירא כא יב), "ויצחק בן ששים שנה

בלדת אותם" (תולדות כה כו), יעקב אבינו אמר "ימי שני מגורי ק"ל שנה" (ויגש מז ט) הרי ק"צ שנים, נשתתיר ר"י סימן שנותינו של איוב ובאותו הפרק נולד איוב "ויחי איוב אחרי זאת ק"מ שנה" (איוב מב טז), ואומר "ויוסף ה' את כל אשר לאיוב למשנה" (איוב מב י). נמצאת אומר כשירדו ישראל למצרים נולד איוב וכשעלו מת, או יכול כל ת' שנה היו במצרים, והלא קהת מיורדי מצרים היה (ויגש מו יא) ושני חיי קהת קל"ג שנים (וארא ו יח) ושני חיי עמרם קל"ז שנים (וארא ו כ) ופ' שנים של משה (וארא ז ז) הרי ש"נ שנה, ומה ת"ל "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה" (לך לך טו יג) כל זמן שזרעו בארץ לא להם ת' שנה ועבדום אלו ימי השעבוד וענו אותם אלו ימי הענוי כולן ת' שנה, עכ"ל.